

ІРИНА КАМЕНСЬКА

ORCID ID 0000-0003-2872-5065

ikamenskay1@gmail.com

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав

РОЛЬ ТЬЮТОРА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПЕРІОД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розглянуто актуальну проблему використання тьюторської системи навчання та виховання студентської молоді в період запровадження дистанційного навчання. Обґрунтовано переваги запровадження дистанційного навчання задля запобігання ускладнення епідеміологічної ситуації та створення сприятливих умов навчання в умовах поширення COVID-19. Охарактеризовано особливості роботи викладача (тьютора) в умовах онлайн навчання. Встановлено, що запровадження дистанційного навчання через інтернет і періодичним консультуванням здобувачів освіти викладачами-консультантами (координаторами, тьюторами) є ресурсом для повноцінного забезпечення рівня засвоєння знань та набуття навичок, необхідних для роботи у майбутній професійній діяльності і подальшого кар'єрного зростання фахівців з охорони праці. Розкрито сутність поняття «тьютор». Теоретично обґрунтовано значення тьютора у дистанційній формі навчання в закладах вищої освіти (ЗВО). Встановлено, що тьютор є ключовою фігурою процесу дистанційного навчання. Визначено обов'язки, ролі, функції та завдання тьютора в сучасних умовах навчання задля забезпечення якості надання освітніх послуг у ЗВО та досягнення поставленої навчальної мети. Представлено педагогічні умови навчання, які реалізовує викладач (тьютор) у дистанційному навчанні при професійній підготовці майбутніх фахівців з охорони праці. З'ясовано, що роль викладача (тьютора) розширюється й оновлюється в системі запровадження дистанційної освіти. Встановлено, що він координує пізнавальний процес, використовуючи різноманітні форми взаємодії (семінари, вебінари, відеолекції, відеоконференції), удосконалює цифровий освітній контент, надає змістовні консультації, керує навчальними проектами тощо.

Ключові слова: тьюторство, тьютор, викладач (тьютор), куратор, викладач, професійна підготовка.

ИРИНА КАМЕНСКАЯ

кандидат сельскохозяйственных наук, доцент
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный
педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав

РОЛЬ ТЬЮТОРА ПРИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА ПО ОХРАНЕ ТРУДА В ПЕРИОД ВВЕДЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Рассмотрена актуальная проблема использования тьюторской системы обучения и воспитания студенческой молодежи в период введения дистанционного обучения. Обоснованы преимущества внедрения дистанционного обучения для предотвращения осложнения эпидемиологической ситуации и создания благоприятных условий обучения в условиях распространения COVID-19. Охарактеризованы особенности работы преподавателя (тьютора) в условиях онлайн обучения. Установлено, что введение дистанционного обучения через интернет с периодическим консультированием студентов преподавателями-консультантами (координаторами, тьюторами) является ресурсом для полноценного обеспечения уровня усвоения знаний и приобретения навыков, необходимых для работы в будущей профессиональной деятельности и дальнейшего карьерного роста специалистов по охране труда. Раскрыта сущность понятия «тьютор». Теоретически обосновано значение тьютора в дистанционной форме обучения в учреждениях высшего образования. Установлено, что тьютор является ключевой

фігурою процесу дистанційного навчання. Виділені обов'язки, ролі, функції та завдання тьютора в сучасних умовах навчання для забезпечення якості надання освітніх послуг в закладах вищої освіти та досягнення поставлених цілей навчання. Представлені педагогічні умови навчання, які реалізує викладач (тьютор), в дистанційному навчанні при професійній підготовці майбутніх фахівців з охорони праці. Вияснено, що роль викладача (тьютора) розширюється та оновлюється в системі введення дистанційного навчання. Встановлено, що він координує пізнавальний процес, використовуючи різні форми взаємодії (семинари, вебінари, відеолекції, відеоконференції), вдосконалює цифровий освітній контент, надає змістові консультації, керує навчальними проектами тощо.

Ключеві слова: тьюторство, тьютор, викладач (тьютор), куратор, викладач, професійна підготовка.

IRYNA KAMENSKA

Candidate of Agricultural Sciences, Assistant Professor
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University
30 Sukhomlynskyi Str., Pereiaslav

THE ROLE OF A TUTOR IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE OCCUPATIONAL SAFETY SPECIALIST DURING THE PERIOD OF DISTANCE LEARNING

The topical problem of using the tutoring system of education and upbringing of student youth during the introduction of distance learning has been considered. The purpose of the article is to investigate the role of a tutor in the formation of professional competence of students in the training of future health and safety specialists during the introduction of distance learning. The main types of distance learning technologies have been analyzed, which allows to carry out distance learning, not only without losing the quality of learning, but on the contrary improving it through individualization, active learning methods, bilateral interaction between a teacher and a student. The author substantiates the advantages of introducing distance learning to prevent the complication of the epidemiological situation and the creation of favorable learning conditions in the context of the spread of COVID-19. The peculiarities of the work of a tutor in the conditions of online learning have been described. It has been established that the introduction of distance learning via the Internet, with periodic counseling of students by teachers-consultants (coordinators, tutors) – is a resource to fully ensure the level of knowledge acquisition and skills necessary for future professional activity and further career growth labor protection specialists. The author reveals the essence of the concept of «tutor». The importance of a tutor in the application of distance learning in higher education institutions is theoretically substantiated. It has been established that a tutor is a key figure in the distance learning process. The responsibilities, roles, functions and tasks of a tutor in modern educational conditions, to ensure the quality of educational services in higher education institutions and to achieve the goal of education are highlighted. The pedagogical conditions of training, which are realized by a teacher (tutor), during the introduction of distance learning, during the professional training of future specialists of occupational safety in order to obtain a competent specialist, are presented. It has been estimated that the role of a teacher (tutor) is expanding and updating in the system of distance education. It has been established that a teacher (tutor) coordinates the cognitive process using various forms of interaction (seminars, webinars, video-lectures, video-conferences), improves digital educational content, provides meaningful advice, manages educational projects and other.

Keywords: tutoring, tutor, teacher (tutor), curator, teacher, professional training.

В умовах сьогодення національна система освіти перебуває у стадії реформування. Модернізація освіти передбачає підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців на засадах інтеграції з європейським освітнім простором. Сучасна система освіти має на меті забезпечити функціонування та розвиток освітнього процесу в умовах прогресивних впливів інтернаціоналізації.

Інтернаціоналізація ЗВО є процесом розвитку освіти України за рахунок поглиблення міжнародного співробітництва у сфері освіти. Тому концептуальні стратегії розвитку вищої освіти спрямовані на пошуки альтернативних технологій навчання та урізноманітнення форм освітнього процесу.

Для забезпечення реалізації конституційного права громадян на здобуття освіти організація освітнього процесу в період карантинних обмежень здійснюється із використанням дистанційних технологій навчання, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та із застосуванням системи тьюторства як інноваційного елементу в системі освіти.

Застосування дистанційної або змішаної форм навчання у професійній підготовці студентів спонукає нас до реалізації такого досвіду із британської системи освіти, як тьюторство. Використання тьюторської системи навчання та виховання студентської молоді є найбільш ефективним способом покращення якості освіти в період запровадження дистанційного навчання. Цей підхід використовується в освітньому процесі України не так давно, та він уже набув освітньої значущості.

На думку О. О. Степаненко [12, с. 199], тьюторська система – одна з найефективніших систем освіти, яка постійно розвивається та удосконалюється. Відмінною ознакою тьюторства є домінування інтерактивних форм і методів засвоєння та контролю компетентностей студентів [4, с. 10].

ЗВО широко підтримують інновації в тьюторстві. Ці інновації стосуються як удосконалення стратегії розвитку тьюторства, так і використання новітніх освітніх та ІКТ, специфічних методів навчання, що розвиваються у відповідь на потреби та інтереси студентів [17].

У педагогічній науці проблема визначення ролі тьюторства в дистанційному навчанні відображена в наукових дослідженнях О. А. Броварської [2], Л. Є. Єрмоїної, Г. С. Мільчевської [3], М. В. Костікової, І. В. Скрипіної [7], К. Осадчої [10], О. О. Степаненко [12], Бурдо та Грандбастьєн (Bourdeau & Grandbastien) [14], Копачі та Росу (Copaci & Rusu) [15], Краєвської та Ковальчук-Валедзяк (Krajewska & Kowalczyk-Waledziak) [16], Лобато та Ільвенто (Lobato & Ilvento) [17] та ін.

Л. Є. Єрмоїна та Г. С. Мільчевська [3, с. 82] зазначають, що тема тьюторства в українській науці є новою, але уже характеризується рядом наукових здобутків.

Тьюторство – це система підтримки та консультування, призначена для студентів, спрямована на полегшення їхньої інтеграції в університети шляхом надання вказівок при виборі найкращих соціальних, культурних та освітніх опцій, а також мотивацію та розвиток умінь і навичок для підвищення рівня академічної успішності [15].

Т. Койчева [6, с. 8] акцентує увагу на тому, що тьютор – це нова спеціалізація професійної діяльності викладача, яка реалізується в умовах дистанційної форми навчання.

Дистанційне навчання є формою майбутнього, бо при постійному розвитку і розвиненні воно буде тільки вбирати в себе досягнення нових технологій та інноваційні пропозиції [8, с. 4].

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності студентської молоді, який відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [11].

З огляду на активне застосування у ЗВО кредитно-модульної системи навчання та запровадження дистанційного навчання актуальним є з'ясування ролі тьютора в організації освітнього процесу.

Мета статті – дослідити роль тьютора при професійній підготовці майбутнього фахівця з охорони праці у дистанційному навчанні.

В умовах дистанційної та змішаної форми навчання студентів впровадження та реалізація інноваційних проектів у сфері освіти здійснюється для набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих завдань у майбутній професійній діяльності.

У зв'язку з поширенням COVID-19 з метою запобігання ускладнення епідеміологічної ситуації та створення сприятливих умов навчання ЗВО застосовують дистанційний і змішаний форми навчання, використовуючи при цьому різні інструменти дистанційного навчання та моделі змішаного навчання шляхом запровадження освітніх інновацій в систему освіти. В період запровадження дистанційного навчання перед ЗВО стоїть завдання: організувати освітній процес, але в особливих, незвичних та безпечних умовах із застосуванням протиепідеміологічних заходів.

В умовах дистанційного навчання та віддаленої роботи лекційні заняття для здобувачів освіти проводять в синхронному режимі відповідно до розкладу із використанням зовнішніх платформ для відеоконференцій (Microsoft Teams, Zoom та ін.). Викладач (тьютор) організовує та забезпечує проведення лекційних і практичних занять із застосуванням дистанційного режиму (онлайн) через обрані платформи (Microsoft Office 365 A 1, Google Classroom, Moodle та ін.), технології та програми для дистанційного або змішаного навчання, з розміщенням відповідних навчальних матеріалів у навчальному середовищі на вищезгаданих платформах, які адаптовані до вказаних форм навчання [5, с. 66].

Характер роботи викладача при запровадженні дистанційного навчання передбачає наявність значного набору професійних знань і умінь. Основні з них полягають у наступному:

- знання нормативно-правової бази системи дистанційного навчання, вимог до методичного супроводу дистанційного навчання і оснащеності навчального процесу;
- впевнене володіння персональним комп'ютером, периферійними пристроями, стандартними програмами та сучасним програмним забезпеченням;
- вміння аналізувати програмне забезпечення з точки зору його дидактичних можливостей;
- знання і володіння різними засобами телекомунікації (електронна пошта, спілкування в режимі реального часу) для обміну інформацією зі студентами;
- вміння організувати і проводити телеконференцію, тематичний чат;
- володіння телекомунікаційним етикетом;
- вміння працювати з інформаційними ресурсами мережі (мережевими базами даних, інформаційними системами та ін.);
- знання видів мотивації, що визначають навчальну активність студентів дистанційного навчання, вміння надавати їм психологічну підтримку на початковому етапі навчання;
- знання і володіння принципами особистісно-орієнтованого підходу в навчанні та ін. [9, с. 141].

Тьюторська діяльність у ЗВО спрямована на професійний розвиток майбутніх фахівців за рахунок спільної роботи викладача та студента, без поділу на тих, хто надає знання і хто використовує готові знання. Тобто викладач для студента є консультантом, який контролює освітній процес при дистанційній та змішаній формах навчання і водночас виконує функцію викладача-наставника.

Здійснивши аналіз наукової літератури, можемо зазначити, що у науковий обіг поняття «тьютор» введено як наставник, консультант, координатор, репетитор, куратор, керівник групи студентів, який підтримує освітній процес за допомогою різних технологій навчання через інтернет. Тьютор – це ключова фігура процесу дистанційного навчання, що супроводжує процес самоосвіти та взаємодіє зі студентами, здійснюючи навчально-методичну, організаційну та кураторську роботу з навчального предмета чи конкретного курсу в рамках провадження дистанційного навчання.

Н. І. Яловега [13, с. 305] виокремлює термін «тьютор» від термінів «вчитель» та «педагог». Автор акцентує на тому, що вчитель – той, хто знає кінцеву точку шляху, педагог – той, хто знає шлях та веде цим шляхом, а тьютор – це той, хто знає, як шукати шлях. Також автор визначив функції, які виконує тьютор в процесі навчання, а саме:

- 1) організаторська – тьютор організовує навчальну діяльність студентів;
- 2) інформаційна – він піклується про засвоєння студентами певного теоретичного змісту, який надано в матеріалах курсу;
- 3) комунікативна – тьютор забезпечує спілкування студентів з тьютором та між собою;
- 4) розвиваюча – тьютор активізує пізнавальну діяльність студентів, сприяє особистому розвитку студентів.

О. А. Броварська [2, с. 17] виділила наступні обов'язки тьютора на етапі роботи з дистанційним курсом:

- знайомство з матеріалом навчального курсу (якщо він не є автором курсу);
- отримання загальної характеристики перспективних студентів, вивчення їх навчальних потреб та інших деталей;
- вивчення принципів і методів дистанційного навчання, прийнятих у ЗВО а також під час навчального процесу;

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

- координація кількості студентів, передача розкладу (індивідуального плану), дотримання процедурних вимог;
- встановлення контактів зі студентами до початку навчальної сесії, ідентифікація та реєстрація студентів, розв'язання усіх питань, пов'язаних із використанням освітньо-інформаційної платформи;
- інструктаж студентів щодо роботи на інформаційній платформі в окреслений навчальний період;
- обговорення з адміністрацією ЗВО проблем, пов'язаних з роботами студентів щодо плагіату, а також форм контролю студентів;
- може входити до складу екзаменаторів залежно від відповідальності за розміщений курс;
- отримання підсумкових екзаменаційних матеріалів та контроль електронного журналу;
- виконання прохань (нотаток) щодо серйозних та змістовних труднощів у студентів, спроба усунення їх разом з розробниками дистанційного курсу;
- допомога за необхідності у зміні засобів передачі інформації;
- може брати участь (бути присутнім) у підсумковому (семестровому) контролі.

К. Осадча [10, с. 55] акцентує увагу на тому, що на тьютора покладаються як навчальні й організаторські функції, так і функції виховання, розробки та супроводу індивідуальної траєкторії навчання, загалом різнобічного розвитку підопічних, якими можуть бути як окремі особи, так і групи осіб одного віку.

Найбільш важливі функції і ролі тьютора називає В. М. Кухаренко [8, с. 72]:

Спостерігач (англ. *observer*). Види дій: спостерігати, підмічати, стежити, розрізняти.

- Тренер (англ. *trainer*). Види дій: працює над підвищенням кваліфікації і досвіду, дає інструкції, забезпечує підсилена і прискорена підготовку перед випробуваннями.

- Режисер (англ. *producer*), інтерпретатор (англ. *interpreter*). Ці ролі і функції дуже різносторонні і цікаві.

- Наставник (англ. *mentor, preceptor*). Види дій: керує, наставляє, готує інструкції, настанови, вказівки, пропозиції.

- Експерт (англ. *expert*). Види дій: оцінювання певних дій або рішень, думка фахівця.

- Фасилітатор (англ. *facilitator*). Види дій: полегшувати, сприяти, просувати.

Модератор (англ. *moderator*). Види дій: регулювати, вести дискусію, бесіду (у мережі), стримувати, знімати напруження, налагоджувати гарні і приємні умови для процесу навчання.

Менеджер (знань, інформації) (англ. *manager*). Менеджер з питань спілкування (комунікації). Спілкування – це дуже розгалужене поняття і сфера діяльності. Зокрема, у дистанційному навчанні є такі види діалогу (спілкування між двома суб'єктами), як діалог з текстом (мисленнєве обговорення) і знов-таки мисленнєве з'ясування певних питань з його автором (такі собі дебати!). Спілкування може бути з інформацією і за допомогою інформації. І, взагалі, без спілкування немає ні людини, ні діяльності.

Учасник (англ. *member, participant*). Види дій: бере участь у процесі як суб'єкт діяльності.

Проектувальник (англ. *planner, designer*). Види дій: планує, моделює, проектує, в тому числі цілі, задуми, наміри, структури та ін.

Консультант (англ. *consultant*). Види дій: дає поради.

Коректор (англ. *corrector*). Види дій: направляє, критикує, звертає увагу на зміни, виправляє.

Шукач (англ. *searcher*). Види дій: шукає, розпізнає, розшукує, прагне, звертається за порадою, домагається свого.

Дослідник (англ. *explorer*). Види дій: досліджує, вивчає, з'ясовує, ретельно шукає.

Мотиватор (англ. *justificator*). Види дій: підтверджує, пояснює, аргументує, формує мотиви, задовольняє потреби, спонукає.

Технолог (англ. *technologist*). Види дій: працює з технікою, організує технічно процес, володіє термінологією.

Роль діяльності тьютора полягає в супроводі процесу становлення студента як суб'єкта власної діяльності в ситуації невизначеності через роботу з індивідуальною освітньою програмою [12, с. 201].

Крім того, будучи як тьютор, сучасний викладач повинен володіти наступними компетенціями з методики викладання фахових дисциплін: сформованість фундаментальних

методичних знань і вміння їх застосовувати в процесі професійної діяльності; уміння розв'язувати педагогічні задачі й виконувати завдання з методики викладання дисциплін у ЗВО; засвоєння стратегій упровадження й використання ІКТ в освітньому процесі; здатність до конструктивно-проектної діяльності; уміння мотивувати навчально-пізнавальну діяльність; здатність керувати проектною діяльністю студентів; мотивація до безперервної самоосвіти й самовдосконалення [10, с. 54].

Головне завдання тьютора полягає у формуванні професійної суб'єктності, здатної до власного майбутнього професійного саморуку, самоздійснення в професії завдяки своєму ресурсу, даному від природи і здобутому в процесі розвитку. У зв'язку з цим тьютор у вищій школі покликаний включати студентів у різні види самостійної роботи – такі, як проектна, дослідницька, організаційна, самодіяльна тощо, які сприяють критичному розумінню ними своїх досягнень, усвідомленню невирішених проблем, постійному випробуванню в індивідуальній діяльності, її рефлексії, формулюванню власних завдань і корекції своїх дій. Оскільки тьюторство також є засобом неформальної передачі знань, формування умінь і навичок, тьютор змушений перебувати у ситуації постійного пошуку, результатом його роботи можуть бути індивідуальні програми навчання студента, які підтверджуються, наприклад, піднесенням якості знань, що виражається у бально-словесному оцінюванні і навчальному рейтингу студента [1, с. 6].

В умовах карантинних обмежень запровадження дистанційного навчання для студентів з періодичним консультуванням викладачами-консультантами (координаторами, **Тьюторами**) через інтернет є ресурсом для повноцінного забезпечення рівня засвоєння знань та набуття навичок, необхідних для роботи у майбутній професійній діяльності і подальшого кар'єрного зростання фахівців з охорони праці.

Здійснивши аналіз, визначаємо, що тьюторство – це одна із форм наставництва, його можна розглядати і як професію, і як професійно-педагогічну позицію. Тьюторський супровід студентів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з охорони праці передбачає реалізацію функцій викладача, консультанта, менеджера, куратора, є окремим видом педагогічного супроводу, в ході якого викладач (тьютор) інформує, консультує, мотивує та створює умови здобувачам освіти для здійснення процесу самоосвіти та самовдосконалення.

Нами виокремлено наступні педагогічні умови навчання, які реалізовує викладач (тьютор) у професійній підготовці майбутніх фахівців з охорони праці в період запровадження дистанційного навчання:

- адаптація студентів до дистанційного навчання;
- організація освітнього процесу із застосуванням концептуальних підходів: компетентнісного, системного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного;
- застосування різних сучасних педагогічних технологій дистанційного навчання;
- мотивація та стимулювання майбутнього фахівця;
- використання міждисциплінарних зв'язків;
- підбір і застосування різних форм навчання;
- створення сприятливих умов навчання до саморозвитку та самовдосконалення студентів.

Задля забезпечення якості вищої освіти та досягнення поставленої мети викладач (тьютор) у ролі спостерігача, тренера, режисера, наставника, експерта, модератора, менеджера, проєктувальника, консультанта, шукача, дослідника тощо:

- організовує адаптацію студентів до дистанційної форми навчання;
- забезпечує робочими навчальними програмами, силабусами, тестовими завданнями й ін.;
- організовує проведення онлайн навчання із використанням зовнішніх платформ для відеоконференцій (Microsoft Teams, Zoom та ін.);
- забезпечує навчально-методичними посібниками;
- розробляє та розміщує на сайті нові (оновлені) навчально-методичні комплекси з навчального предмета;
- забезпечує відеолекціями та мультимедійними презентаціями до навчальних курсів;
- впроваджує нові педагогічні технології в освітній процес;
- супроводжує процес самоосвіти;
- організовує та контролює самостійну роботу студентів;
- проводить індивідуальні, групові консультації;

– координує освітній процес та ін.

Все це викладач (тьютор) робить для повноцінної підготовки майбутнього фахівця з охорони праці в умовах запровадження дистанційної форми навчання, для отримання повноцінних програмних результатів навчання.

Отже, тьюторство, у професійній підготовці майбутніх фахівців з охорони праці в період запровадження дистанційного навчання, займає ключову роль в освітньому процесі вищої освіти. Роль викладача (тьютора) розширюється й оновлюється в системі запровадження дистанційної освіти. Він координує пізнавальний процес, використовуючи різноманітні форми взаємодії (семінари, вебінари, відеолекції, відеоконференції), удосконалює цифровий освітній контент, надає змістовні консультації, керує навчальними проектами тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А. М. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства. Педагогічні науки. Полтава, 2010. Вип. 1. С. 4–12.
2. Броварська О. А. Роль тьюторства у організації освітнього процесу ВНЗ в умовах сучасного інформаційного суспільства: переваги та проблеми. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2018. № (1) 15. С. 16–19.
3. Єрмоїна Л. Є., Мільчевська Г. С. Тьютор як трансформація традиційних ролей педагога. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. № 60. Т. 1. С. 81–85.
4. Зарішняк І. М. Тьюторство як педагогічне явище. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. № 4. С. 10–18.
5. Каменська І. Особливості організації освітнього процесу у закладах вищої освіти в умовах пандемії. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 65–67. URL: <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v3.19>
6. Койчева Т. І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2004. 20 с.
7. Костікова М. В., Скрипіна І. В. Про деякі аспекти діяльності тьютора в системі дистанційної освіти. *Система обробки інформації*. Харків, 2011. Вип. 7 (97). С. 72–75.
8. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання: посібник. К.: Міленіум, 2019. 307 с.
9. Лісіца В. В., Михайленко О. М. Проблеми підготовки викладача до здійснення дистанційного навчання. *Дистанційна освіта: забезпечення доступності та неперервної освіти впродовж життя (E-Learning and University Education 2017)*: матеріали ХЛІІ Міжнародної науково-методичної конференції (м. Полтава, 9–10 лютого 2017 р.). Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 140–142.
10. Осадча К. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2016. № 1 (16). С. 52–60.
11. Про дистанційне навчання (Положення). № 703. (2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
12. Степаненко О. О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 138. С. 198–204.
13. Яловега Н. І. Ролі та функції тьютора у процесі дистанційного навчання. *Дистанційна освіта: забезпечення доступності та неперервної освіти впродовж життя (E-Learning and University Education 2017)*: матеріали ХЛІІ Міжнародної науково-методичної конференції (Полтава, 9–10 лютого 2017 р.). Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 304–306.
14. Bourdeau, J., & Grandbastien, M. (2010). Modeling tutoring knowledge. In R. Nkambou, J. Bourdeau, & R. Mizoguchi (Eds.). *Advances in intelligent tutoring systems* (Vol. 308, 123–143). Berlin/Heidelberg: Springer. *Computers & Education*, 59, 925–936.
15. Copaci, I. A., & Rusu, A. S. (2015). A profile outline of higher education e-tutoring programs for the digital-native student – literature review. International conference «Education, reflection, development», ERD 2015, 3–4 July 2015, Cluj-Napoca, Romania, 145–153.
16. Krajewska, A., & Kowalczyk-Waledziak, M. (2014). Possibilities and Limitations of the Application of Academic Tutoring in Poland. *Higher Education Studies*, 4 (3), 9–18.
17. Lobato, C., & Ilvento, M. (2013). La Orientación y tutoría universitaria: una aproximación actual. *Revista de Docencia Universitaria (REDU)*. Número monográfico dedicado a Tutoría y Sistemas de orientación y apoyo a los estudiantes, 11(2), Mayo-Agosto, 17–25.

REFERENCES

1. Boiko, A. M. (2010). Tiutorstvo yak zasib zadovolennia osvitnikh potreb osobystosti, krainy i suspilstva [Tutoring as a means of meeting the educational needs of the individual, country and society]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 1, 4–12 [in Ukrainian].
2. Brovarska, O. A. (2018). Rol tiutorstva u orhanizatsii osvitnoho protsesu VNZ v umovakh suchasnoho informatsiinoho suspilstva: perevahy ta problemy [The role of tutoring in the organization of the educational process of universities in the modern information society: advantages and problems]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»* – Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine». (1) 15. 16–19 [in Ukrainian].
3. Yeromina, L. Ye., Milchevska, H. S. (2018). Tiutor yak transformatsiia tradytsiinykh rolii pedahoha [Tutor as a transformation of traditional teacher roles]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* – Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools, 60 (1). 81–85 [in Ukrainian].
4. Zarishniak, I. M. (2019). Tiutorstvo yak pedahohichne yavyshe [Tutoring as a pedagogical phenomenon]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya «Pedahohichni nauky»* – *Bulletin of Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series «Pedagogical Sciences»*, 4. 10–18 [in Ukrainian].
5. Kamenska, I. (2020). Osoblyvosti orhanizatsii osvitnoho protsesu u zakladakh vyshehoi osvity v umovakh pandemii [Features of the organization of the educational process in higher education in a pandemic]. *Zbirnyk naukovykh prats «ΛΟΓΟΣ»* – Collection of scientific works «ΛΟΓΟΣ». 65–67. URL: <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v3.19> [in Ukrainian].
6. Koicheva, T. I. (2004). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv humanitarnykh spetsialnostei yak tiutoriv dlia systemy dystantsiinoi osvity [Training of future teachers of humanities as tutors for the distance education system]. Extended abstract of candidates thesis. Odesa [in Ukrainian].
7. Kostikova, M. V., Skrypina, I. V. (2011). Pro deiaki aspekty diialnosti tiutora v systemi dystantsiinoi osvity [About some aspects of the tutor's activity in the system of distance education]. *Systemy obrobky informatsii – Information processing systems*, 7 (97), 72–75 [in Ukrainian].
8. Kukharenko, V. M. (2019). Tiutor dystantsiinoho ta zmishanoho navchannia [Distance and blended learning tutor]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
9. Lisitsa, V. V., Mykhailenko, O. M. (2017). Problemy pidhotovky vykladacha do zdiisnennia dystantsiinoho navchannia [Problems of teacher training for distance learning]. *Dystantsiina osvita: zabezpechennia dostupnosti ta neperervnoi osvity vprodovzh zhyttia (E-Learning and University Education 2017): materialy XLII Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii* – Distance education: ensuring accessibility and lifelong learning (E-Learning and University Education 2017): materials of the XLII International Scientific and Methodological Conference. (pp. 140–142). Poltava: PUET [in Ukrainian].
10. Osadcha, K. (2016). Tiutorstvo yak prostir dlia pedahohichnoi diialnosti [Tutoring as a space for teaching]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University, 1 (16), 52–60 [in Ukrainian].
11. Polozhennia «Pro dystantsiine navchannia» [Regulations «About distance learning»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> [in Ukrainian].
12. Stepanenko, O. O. (2018). Obgruntuvannia poniattia «tiutor» u osvitno-doslidnytskomu prostori [Substantiation of the concept of «tutor» in the educational and research space]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova* – Scientific notes of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov, 138, 198–204 [in Ukrainian].
13. Yaloveha, N. I. (2017). Roli ta funktsii tiutora u protsesi dystantsiinoho navchannia [Roles and functions of a tutor in the process of distance learning]. *Dystantsiina osvita: zabezpechennia dostupnosti ta neperervnoi osvity vprodovzh zhyttia (E-Learning and University Education 2017): materialy XLII Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii* – Distance education: ensuring accessibility and lifelong learning (E-Learning and University Education 2017): materials of the XLII International Scientific and Methodological Conference. (pp. 304–306). Poltava: PUET [in Ukrainian].
14. Bourdeau, J., & Grandbastien, M. (2010). Modeling tutoring knowledge. In R. Nkambou, J. Bourdeau, & R. Mizoguchi (Eds.). *Advances in intelligent tutoring systems* (Vol. 308, 123–143). Berlin/Heidelberg: Springer. *Computers & Education*, 59, 925–936 [in English].
15. Copaci, I. A., & Rusu, A. S. (2015). A profile outline of higher education e-tutoring programs for the digital-native student – literature review. International conference «Education, reflection, development», ERD 2015, 3–4 July 2015, Cluj-Napoca, Romania, 145–153 [in English].
16. Krajewska, A., & Kowalczyk-Waledziak, M. (2014). Possibilities and Limitations of the Application of Academic Tutoring in Poland. *Higher Education Studies*, 4 (3), 9–18 [in English].

17. Lobato, C., & Ilvento, M. C. (2013). La Orientación y tutoría universitaria: una aproximación actual. Revista de Docencia Universitaria (REDU). Número monográfico dedicado a Tutoría y Sistemas de orientación y apoyo a los estudiantes, 11 (2), Mayo-Agosto, 17–25 [in Spanish].

УДК 78.147

DOI 10.25128/2415-3605.21.1.6

ПРИНА ШКІЦЬКА

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0252-8111>

i.shkitska@gmail.com

доктор філологічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль

КОМП'ЮТЕРНЕ ТЕСТУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО)

Розкрито питання застосування методу комп'ютерного тестування в умовах дистанційного навчання на прикладі викладання дисциплін документознавчого циклу. Тестування як педагогічний метод розглянуто з різних позицій. Показано його поліфункційність, розкрито сутність діагностичної, навчальної та виховної функцій. Подано рекомендації щодо створення якісних тестових завдань і виокремлено типові помилки, яких припускаються викладачі під час складання тестових питань: розлогі питання та варіанти відповідей на них; зловживання фактичним матеріалом; використання застарілої або неперевіреної інформації для складання тестів; двозначність тестових запитань; пропонування неправдоподібних варіантів відповідей на запитання; уведення другорядної інформації в тестові запитання; невиправдане вживання вузькоспеціалізованої лексики; слів інішомовного походження, дифузної лексики; нерівномірне охоплення тестами тем курсу та неуніфікованість тестових завдань тощо. Відзначено значущість психологічної та технічної підготовки студентів до комп'ютерного тестування, а також проведення інструктажів і тренінгів перед тестуванням. Подано поради з підготовки до комп'ютерного тестування для студентів, які мали можливість ознайомитися з переліком тестових питань перед іспитом, і для тих, хто такої можливості не мав. Порушено дискусійні питання, пов'язані з технічними налаштуваннями для комп'ютерного тестування та академічною доброчесністю. Складність теми і тестових запитань, рівень підготовленості групи, кількість наданих консультацій і проведених занять із курсу, поінформованість студентів щодо правильності відповіді, а також їх обізнаність/необізнаність із тестовими запитаннями виокремлено як фактори, необхідні для врахування при визначенні кількості спроб проходження контрольного комп'ютерного тестування. Запропоновано шляхи зменшення випадків академічного шахрайства, пов'язаного із застосуванням методу комп'ютерного тестування.

Ключові слова: комп'ютерне тестування, педагогічний метод, академічна доброчесність, документознавчі дисципліни, дистанційне навчання.

ПРИНА ШКІЦЬКА

доктор филологических наук, профессор
Западноукраинский национальный университет
ул. Львовская, 11, г. Тернополь

КОМПЬЮТЕРНОЕ ТЕСТИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ДОКУМЕНТОВЕДЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗАХ)

Рассмотрены вопросы применения метода компьютерного тестирования в условиях дистанционного обучения на примере преподавания дисциплин документоведческого цикла. Тестирование как педагогический метод охарактеризован с разных сторон. Показана его полифункциональность, раскрыта сущность диагностической, учебной и воспитательной функций. Даны рекомендации по созданию качественных тестовых заданий и выделены типичные ошибки, допускаемые преподавателями при составлении тестовых заданий: обширная формулировка вопросов и вариантов ответов на них; злоупотребление фактическим материалом; использование устаревшей или непроверенной